

Kovács Krisztina

A „TÉRBELI FORDULAT” UTÁN

A tér diskurzusai – Nemzetközi konferencia,
Csíkszereda, 2012. március 30–31.

After ‘the Twist in Space’

A Sapientia EMTE Humántudományok Intézete 2012. március 30–31-én rendezte meg *A tér diskurzusai* című konferenciát. A helyekkel kapcsolatos újabb keletű elképzelésekre a posztmodern diskurzus helyekkel kapcsolatos rendszerei a „tér koraként” tekintettek. Az elmúlt évtizedek kutatásai bizonyították, hogy e fordulat módszerei az időviszonyokra fókuszáló olvasatok relevanciáját nem törölték el, sokkal inkább árnyalták e szemléletmód struktúráit. A térpoétikai diskurzus jellemző vonásai interdiszciplináris projektekben váltak alkalmazhatóvá, a felhasználás széles körét az elsősorban irodalomtudományi témákat felvető konferencia változatos programja is bizonyította.

A kétnapos előadás-sorozat és szakmai vita irányai jól mutatták, hogy a „térbe vetettség” szempontrendszerei az irodalmi, művészet- vagy éppen filmelméleti, szociológiai, néprajzi aspektusokba is sikeresen beépülhetnek. A plenáris előadások a sok szempontból megközelíthető témakört összetartó egységként jól működtek. A kétnapos konferencia első plenáris megszólalója, Kállay Géza is az idő és tér együttozolásának problémáját vetette fel. Kállay a *Macbeth* időbe vetett helyeit bemutató, élvezetes előadása erős felütésként volt a rendezvény egyik emlékezetes pillanata. A prezentációk közül több a probléma teoretikus alapjait jelölte ki, fontosabb módszertani problémáit vetette fel. Bíró Béla előadása a tér és az idő immanenciájának vagy differenciálásának filozófiai, kultúrtörténeti kérdései körül forgolódott. Faragó Kornélia erős elméleti argumentációval felvezetett térpoétikai rendszerei pedig a geofilozófia lényeges hermeneutikai, fenomenológiai, komparatív aspektusaira hívták fel a figyelmet, ezzel a részterületek struktúráinak kidolgozásához is használható módszereket kínáltak.

Az irodalomról térbeli metaforákban gondolkodó teoretikus hálózat elemei a szekciók munkájában hasznosultak. Az előadások egy része a térképezést, a felmérést, a mentális és a valós térkép egybejátszását használta kulcsszavaiként. Az ebből a szempontból is különösen tanulságos előadások közt voltak a kulturális tér problémáit egy-egy szerző életművében vagy több alkotó szövegeit összehasonlítva vizsgálók. Buchholz Norbert Kertész Imre esszéit, Wölfinger Kitti Bartis Attila prózáját, Bandi Irén Hertha Müller és Nadas Péter regényeit,

Horváth Futó Hargita Ottlik, Musil és Krleža a katonaiskola speciális közegében játszó szövegeit olvasta ebben a felfogásban. Lőrincz Csongor Kleist két szövegét, Gyulai Zoltán a Robinson-toposz néhány darabját értelmezte a felmérés, a térképezés vagy a valós és az imaginárius térkép kategóriái mentén. Vallasek Júlia Julian Barnes regényeinek idegenségtapasztalatát, Sándor Katalin Dubravka Ugrešić regényét mutatta be kiválóan, hasonló szempontok szerint.

A konferencia karakteres irányát alkották azok a prezentációk, amelyek változatos módon és a témában rejlő lehetőségek széles spektrumát felmutatva használták a kisebbségi tér, a határhelyzet poétikájának lehetőségeit. Tapodi Zsuzsa az interkulturális és az interetnikus tereket, Bence Erika a limes szemantikáját és poétikai alakzatként működését, Csányi Erzsébet az amerikai jeans-próza délvidéki változatait, Hóza Éva a vajdasági magyar novella köztes tereit, Ispánovics Csapó Julianna és Roginer Oszkár a közösségi identitás térbeliségét helyezte el ebben a modellben. E kategóriarendszerrel párhuzamos, azzal részben kauzális viszonyban lévő irányt képviselt a történelmi tér sűrítő, identitáshordozó, identitást reprezentáló változatait olvasó magatartás. Ide sorolható Bányai Éva kortárs romániai magyar prózát invenciózusan bemutató előadása.

A konferencia interdiszciplináris, erős esztétikai alapozású szemléletmódját mutatja, hogy a képzőművészeti, művészettörténeti szempontok, valamint a filmes narráció térbeliségének kérdései is hangsúlyos módon voltak jelen. Ilyen volt például László Lilla a kortárs román film speciális helyeit és motívumait bemutató prezentációja. Ebből a „csomagból” is kiemelkedett Dánél Mónika és Pioldner Judit komparatív szempontokat mintaszerűen érvényesítő, film és szöveg együttes elemzését végrehajtó projektje. Az esztétikai, művészetelméleti aspektusok Tillmann József Attila tengerről szóló, és Novák Anikó posztmodern múzeumi térről alkotott elgondolásában érvényesültek erősen. A színpad köztes és vegyes terének működését pedig Szerda Zsófia és Vass Éva Tünde beszámoló kutatták.

A rendezvény külön egységét jelentették a nyelvi tér stilisztikai, retorikai, szociolingvisztikai elemeit vizsgáló dolgozatok. A nemzetközi konferencia magyar nyelvű szekciójával párhuzamosan zajló angol nyelvű előadás-sorozat programjában hasonló sokrétűség volt tapasztalható: a szekció előadói lingvisztikai, színház- és drámaelméleti, irodalomtudományi témakörökben számoltak be kutatásaikról.